

روزنامه خاطرات عین السلطنه؛ یکی از منابع مهم عهد ناصری

۲۰ فروردین ۱۳۹۶ ساعت ۱۱:۰۰

روزنامه خاطرات عین السلطنه که در حدود ده مجلد می باشد به جهات گوناگون در قیاس با سایر منابع هم ردیف خود وضعیت بهتری دارد. این منبع مهم تاریخ معاصر ایران مالا مال از اطلاعات عصری است، هم از اخبار و وقایع کشوری، دولت و دربار و ولایات، امور دیوانی و ملکی و مدنی، هم حاوی دانستنی‌هایی که در کتب و مآخذ دیگر دیده نمی‌شود.

کافه تاریخ- تاریخ شفاهی

این کتاب شامل ۱۰ جلد است که هر جلد حاوی مطالب روزنامه خاطرات عین السلطنه در سال‌های مختلف می‌باشد. عین السلطنه، دومین لقب (آجودان حضور) قهرمان میرزا سالور (زاده ۱۲۸۸ ق / ۱۲۵۰ ش - درگذشته ۱۳۶۴ ق / ۱۳۲۴ ش) دومین فرزند ذکور شاهزاده عبدالصمد میرزا عزالدوله بن محمد شاه قاجار؛ یعنی برادرزاده ناصرالدین شاه بود که البته طی عمر هفتاد و چند ساله خود مصدر شغل مهمی نشد. سواد ادبی مناسب و زبان انگلیسی را به خوبی کسب کرد؛ و هم از یازده- دوازده سالگی (۱۲۹۹ ه ق) که پدرش (عزالدوله) حکمران همدان بود، آغاز به (روزنامه) نویسی (خاطرات روزانه) کرد و این کار را به طور منظم با پشتکاری مؤظفانه، جز چند فترت لابدی کوتاه مدت، تا آخر عمر ادامه داد.

مجموعه عظیم خاطرات وی که به گفته استاد ایرج افشار احتمالاً ده مجلد خواهد شد، مالا مال از اطلاعات عصری است، هم از اخبار و وقایع کشوری، دولت و دربار و ولایات، امور دیوانی و ملکی و مدنی، هم حاوی دانستنی‌هایی که در کتب و مآخذ دیگر

عین السلطنه ظاهرا خود دفترهای خاطراتش را حسب مورد یا اقتضا به بخش‌های نابرابری تقسیم نموده که بر هر یک از آنها عنوان (روزنامه) نهاده؛ فواید تاریخی- رجالی، اجتماعی و جغرافیایی کتاب بسیار است که می‌توان از جمله آن‌ها فقرات مهم و درباره خوانین ظالم و مشهور (قراغزلو) همدان را یاد کرد.

عین السلطنه از طفولیت خاطرات ایام را روزبه روز به رشته تحریر درآورده و بعضی از صحنه‌ها و رویدادها را که خود حضور داشته، چنان روشن تشریح کرده است که خواندن آن صرف نظر از کسب اطلاعات تاریخی و اجتماعی زمان دلپذیر و سرگرم کننده است.

روزنامه خاطرات عین السلطنه (قهرمان میرزا سالور) مفصل‌ترین خاطراتی است که شاید می‌توان ادعا کرد که در زبان فارسی تاکنون خاطراتی بدین تفصیل نوشته نشده است.

این خاطرات از سال ۱۲۹۹ (روزگار پادشاهی ناصرالدین شاه) آغاز می‌شود و به چند روزی پیش از درگذشت نویسنده (نهم مهر ۱۳۲۴- شوال ۱۳۶۴ قمری) پایان می‌گیرد. بنابراین به حساب سال‌های قمری روزنامه‌ای است که شرح حوادث مملکتی، درباری، شهری، ولایتی، خانوادگی و حتی اهم و عمده وقایع جهانی را در مدت شصت و چهار سال دربر گرفته است.

نخستین سالی که قهرمان میرزا به نگارش خاطرات آغاز کرد (چهارم ذی قعدة ۱۲۹۹) یازده ساله بود. او که در همدان با پدرش مرحوم عز الدوله- در آن وقت حاکم آن شهر بود- زندگی می‌کرد و بنا به طبیعت و تربیت و مرسوم فرزندان خاندان شاهی و اعیانی شوقی وافر به شکار داشت. تقریباً همه روز به بیابان و کوه و کناره‌ای از شهر همدان به تفرج و شکار می‌رفت و به همین ملاحظه است که نخستین دفتر خاطرات او مملوست از اطلاعات مربوط به شکار و شرح گردش‌هایی که معتاد مردم آن روزگار بود.

هنوز قهرمان میرزا بویی از چگونگی امور درباری و دیوانی و حوادث شاذ و نادر مملکتی نمی‌برده است تا کتابچه خاطراتش از چنان وقایعی و جریان‌هایی بهره ور باشد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۳۵۷۴۹/ناصری-عهد-مهم-منابع-یک-السلطنه-عین-خاطرات-روزنامه/>